

Mohammad i islam spegel

Allameh Sayyed Mohammad Hussein Tabatabai

Innehåll

Förord

Vad gick det nya budskapet ut på

Mohammad och kvinnan

Mohammad barmhärtighetens profet

Islam och andra religioner

Individens store betydelse mot bakgrund av den mänskliga naturen

De beteendemässiga effekterna av individens världssyn

Den islamiska världssynen

1. Principen om Jämställdhet

2. Principen om realism

3. Principen om jämvikt mellan det materiella och det andliga

4. Kunskap och vishet utifrån islamisk synvinkel

En möjlig kritik och dess bemötande

Skillnaderna i uttrycksmedel mellan islams och andra religioners mysticism

Övriga synpunkter på islams budskap

En kort betraktelse över den andliga vägen

Det överlägsna i islams doktrin em den gudomliga Enheten

Guds helgd

Slutsats

I Guds den barinhärtige förbarmarens namn

Denna bok består av en kortfattad artikel om islams högvärdige profet Mohammad (fvmh). 1
Artikeln skrevs av en av de mest framstående korantolkarna i modern tid, nämligen 'Allameh Seyyed Mohammad Hussein Tabataba'i.

Islamiska pennstiftelsen (Qalam) har den stora äran att kunna publicera denna bok på svenska med anledning av ett tusen fyrahundra sjuttionde årsdagen efter profetens födelsedag. 2

De flesta tänkare är eniga om att islams högvärdige profet Mohammad (fvmh) var en enastående och unik personlighet. Vad föranleder denna samstämmighet? Mohammad (fvmh) kom med den nya religionen när världen hade förmörkats av okunnighetens, vidskepelsens och den blinda

samhörighetens mörker. I Arabien där Mohammad (fvmh) förkunnade sitt budskap levde människorna ett primitivt liv. De begick många oförrätter mot varandra och de svaga i samhällshierarkin. I detta samhälle betraktades läskunnighet och lärdom som en skymf för den tappra riddaren.

Samtidigt levde människorna i Europa under den mörka medeltiden där kyrkans makt var absolut och förtryckte varje fritt tänkande såväl inom religionens som inom vetenskapens områden.

I Orienten och i Persien/Iran härskade enväldiga kungar över starkt segregerade klassamhällen. Förutom en klass var de andra samhällsklasserna förbjudna att lära sig kunskap och att kunna läsa och skriva. Religionen som spelade en viktig roll i människornas liv fanns i händerna på en grupp vilseledda präster som förvanskade de heliga skrifterna. Rätten att fritt få välja sin religion som är en grundläggande rättighet ignoreras i de flesta samhällen. Förutom några filosofiska verk som var svårbegripliga var de andra tillgängliga böckerna fyllda av förvillande fabler. Vid denna tidpunkt och i jordens kanske mörkaste plats vad gäller sociala, kulturella och vetenskapliga förhållanden, dvs. den arabiska halvön, uppstod en man som bröt alla begränsningar och konstgjorda fördämningar som hade byggts upp under århundraden. Han kungjorde ett nytt budskap som befriade människorna från vidskepelser och ledde de mot sanning och frälsning. Detta budskap var en ny religion som med sin öppenhet för lärdom och kunskap låg till grund för en ny och blomstrande civilisation.

Den som tar sig tid att läsa Koranen kommer mycket snart till insikt att denna bok har inte författats av människan. Det finns inga likheter mellan denna bok och andra böcker från samma tid. Trots att den är lättbegriplig står den på en nivå som är mycket högre än den tidens allmänna lärdom. Detta är ett bevis på att Mohammad (fvmh) som inte ens kunde läsa och skriva inte har författat Koranen. Det visar att Mohammad (fvmh) är Guds sändebud och att Koranen har författats av en gudomlig källa.

Vad gick det nya budskapet ut på?

Den nya religionen som företrädades av Mohammad (fvmh) innehöll bl.a. följande uppmaningar:

- 1- Tro på den ende Guden för att nå frälsning. Allah, Gud är godhetens yttersta källa.
- 2- Tro på ett liv efter döden. De som har gjort goda gärningar belönas och de som har begått onda gärningar kommer att bestraffas.
- 3- Begrunda skapelsen, universum, naturen, växter och djur för att finna tecken som tyder på Guds existens.
- 4- Sätt din tilltro till Gud, åkalla honom i svåra stunder och glöm honom aldrig.
- 5- Du skall endast tillbedja Gud och ingen annan.
- 6- Förlora aldrig hoppet. Gud bistår sina tjänare.
- 7- Undvik krig och lev i god sämja med varandra.
- 8- Renhet och skötsamhet är ett tecken på rätt tro.
- 9- Vörda era föräldrar eftersom paradiset ligger under mödrarnas fötter.
- 10- Hjälp de fattiga och var vänlig mot de svaga.
- 11- Det är varje muslims plikt att lära sig kunskap.
- 12- En troende skall göra sitt yttersta för att uppfostra sina barn i enlighet med islams ideal.
- 13- Besök de sjuka.
- 14- En muslim får inte döda eller hjälpa någon att döda en oskyldig människa.
- 15- Undvik allt som är orent och tvätta allting före användning.
- 16- En muslimsk man skall behandla sin hustru med vördnad.
- 17- I en muslims dagliga plikter ingår att fem gånger göra tvagning, dvs. tvätta händerna, ansiktet och fötterna.
- 18- En muslim får inte svika sin nästa.
- 19- En muslim får inte Ljuga.

- 20- En muslim får inte begå stöld.
- 21- En muslim får inte komma med falska anklagelser mot någon.
- 22- En muslim får inte baktala någon.
- 23- En muslim får inte göra eftersökning i någons liv.
- 24- En muslim får inte begå hor och otukt.
- 25- En muslim får inte dricka alkoholhaltiga drycker.
- 26- Skilsmässa är tillåtet om parterna inte kan leva tillsammans.
- 27- Muslimer skall inte hysa agg mot varandra.
- 28- Alla människor oavsett ras, kön, klasstillhörighet etc. är lika inför Gud. Den bästa inför Gud är den gudfruktigaste.

Mohammad (fvmh) och kvinnan

I den tidens Arabien och även på andra delar av världen saknade kvinnorna de mest elementära rättigheterna. De fick inte delta i någon av samhällets angelägenheter vid sidan av männen. När en man dog delades hans ogifta döttrar tillsammans med hans andra ägodelar bland manliga familjemedlemmar. Om en man dödade en kvinna slapp han straff p.g.a. att den döde var en kvinna och kvinnorna var rättslösa. En del araber begravde sina nyfödda flickebarn levande. De betraktade flickebarnen som en skamfläck för familjen. Kvinnornas vittnesbörd godkändes inte i någon domstol och de hade ingen rätt att välja sina egna makar. Profeten Mohammad (fvmh) gick emot dessa kvinnofientliga traditioner och deklarerade att kvinnorna hade en mycket hög ställning i islam. Han gick så långt att han förklarade att han betraktade sina barabarn dvs. sina dotters barn som sina egna barn. Detta var en unik åtgärd för den tidens Arabien.

Mohammad (fvmh) gav kvinnan en hel rad sociala och juridiska rättigheter som hon saknade före islam. Han la grunden för kvinnans värdighet och frigörelse från traditionens laster. Kvinnorna fick äga rikedomar, de fick arva från sina anförvanter, de fick avlägga vittnesbörd och fick också rätten att söka kunskap och lära sig att läsa och skriva. Vid giftermål blev kvinnans medgivande en viktig förutsättning för att giftermålet skulle godkännas. I Koranen fick kvinnor och män lika värde inför Gud. (Koranen 9:79)

En kvinna som jungfru Maria blev till och med symbolen för alla män. (Koranen 66:11)

Mohammad (fvmh) barmhärtighetens profet

I Koranen tilltalar Gud Mohammad (fvmh) och säger åt honom: "Vi har sänt dig som en välsignelse till människorna." (Koranen 21:107)

Mohammads (fvmh) främsta ansträngning gick ut på att skapa fred och samförstånd bland människorna och undvika krig och blodsutgjutelse. Han försatte aldrig ett tillfälle att ingå fred. Vid krig var han beredd att ingå en fredsuppgörelse när det stod klart att han kunde vinna kriget. Han hade inte kommit för skapa ett rike och leda sitt territorium. Han hade ett gudomligt uppdrag. Vid alla krig som ägde rum vid de tio år som han ledde det unga islamiska nationen dödades ca sju hundra människor från båda sidor. Hans behandling av krigsfångar var exemplarisk. Han frigav krigsfångar som kunde läsa och skriva i utbyte mot att de lärde ett antal muslimer att läsa och skriva. Han lät inte heller bygga något läger eller fängelse för krigsfångarna. I Koranen står det att läsa att: "Ingen gudomlig profet får ta krigsfångar för att besegra andra riken." (8:67)

På den tiden var det så att om någon från en mäktig stam dödade en person från en svagare stam fanns ingen möjlighet att söka rättvisa för den döde och dennes familj. Däremot om någon från en svag stam dödade en person från en mäktig stam fick ett stort antal människor från den svagare stammen sätta livet. Riskerna fanns också att hela stammen utplånades. Islam gav alla människor oavsett samhällsställning eller stamtillhörighet rätt till Qisas, vedergällning, i en begränsad omfattning. Enligt islam har den dödes familj rätt att kräva hämnd av gärningsmannen, man får alltså inte döda någon annan. Men det poängteras i Koranen att det bästa är att man förlåter gärningsmannen.(2:179)

Profeten gick alltid som ett föredöme i sådana sammanhang. Han lät efterskänka straffet för sin farbrors mördare.

Profeten var känd för sin storsinnet och barmhärtighet. Han lät förlåta alla som hade begått någon missgärning mot honom själv. Men han var sträng mot dem som kränkte lagen och samhällets förordningar. I detta avseende lät han ingen gå ostraffad oavsett vilken samhällsställning denne än hade. Detta gällde även dem som stod honom mycket nära. Profeten levde ett enkelt liv och betraktade inte sig själv stå över lagen.

Koranen uppmanar muslimerna att respektera alla gudomliga profeter, eftersom alla hade samma ändamål. Alla fullgjorde sina uppgifter under sin tid men den mest kompletta religionen är islam och profeten Mohammad (fvmh) är den siste profeten.

Slutligen vill jag tacka alla som har hjälpt Islamiska pennstiftelsen (Qalam) med utgivningen av denna bok.

Hassan R . A

Juli 1996

Islam och andra religioner

Islam är baserad på två realiteter: För det första profeten Mohammads gudomliga personlighet. Han utvaldes för mer än fjorton hundra år sedan för att framföra Guds budskap och att bli människornas ledare. Och för det andra Koranen, en bok av gudomlig ursprung, profetens oändliga mirakel som innehåller Guds ord tillika med intellektuell och praktisk lärdom av universell natur. Dessa två realiteter måste betraktas som en av de viktigaste faktorerna för människans utveckling och fulländning, eller kanske snarare det allra mest betydelsefulla fenomen som under de senaste fjorton århundradena manifesterat sig i hundratals miljoner människors tro och liv, en faktor som utvidgat sitt djupa inflytande till att omfatta varje aspekt av samhället.

Det är sant att islam är den yngsta av världens religioner och att dess anhängare är färre i antal än andra trosbekännelsers anhängare, men islam har vissa utmärkande karaktäristiska som särskiljer den från andra uppenbarade religioner.

Om vi refererar exempelvis till Hinduismens heliga böcker och då i synnerhet till Veda, ser vi att de religiösa läror som där presenteras nästan uteslutande är av asketisk art och att de samtidigt vänder sig till enbart en minoritet av sina anhängare. Majoriteten hinduer är sålunda uteslutna från möjligheten till direkt andlig vägledning ur de heliga skrifterna.

Buddismen och även Kristendomen framlägger i sina läror samma asketiska syn som Hinduismen. I fråga om Kristendomen är detta uppenbart i de fyra evangelierna och i andra

grundläggande religiösa texter. Där finns inga praktiska föreskrifter eller sociala åläggande. Till yuermera visso ser man där med onåd på filosofiskt och rationellt tänkande. Det gudomliga offret och efterskänkandet av mänsklighetens synder är doktrinen som minskar relevansen för påbud som rör livet i denna värld.

Andra religioner har antingen, såsom Sabeanismen och Manikeismen, upphört att utöva dragningskraft på människorna eller så är de begränsade till en särskild folkgrupp, som Judendomen.

Följaktligen är det endast islam som ger högsta betydelse åt rationella, bevisbara trosuppfattningar och positiva individuella och sociala föreskrifter. Denna skrift kommer, förhoppningsvis, att klart visa detta.

Individens stora betydelse mot bakgrund av den mänskliga naturen

Den mänskliga naturen söker alltid att så långt det är möjligt bekräfta sin egen existens och uppfylla dess instinktiva behov. Om det första steget människan tar i denna riktning är att fiorna sociala grupperingar och om hon bevarar dessa samhällen genom att agera i enlighet med dess lagar, och sålunda i motsvarande grad inskränker sin egen frihet, så är det för att hon, genom att beröva sig själv en del av sin frihet, vinner och drar nytta av en annan del som gör henne bättre i stånd att tillgodose sina medfödda behov och att sörja för sitt uppehälle.

Skapelsens första syfte är individens lycka, på detta följer samhällets lycka. Skapelsens syfte är med andra ord den mänskliga naturens fulländning. Denna fulländning förverkligas i individens varande, inte i samhällets utformning. Människan drivs alltså mot ett formande av sociala grupperingar för att därigenom bevara individen. För att hon ska kunna inse livets fundamentala syfte, lycka och välbefinnande, måste hon inordna sig i ett levnadssystem, ett system som med nödvändighet måste vara socialt. Hon måste äta, dricka, ha kläder på kroppen, sova, vila, ingå äktenskap, ge avkomma, tillgodose sina behov och genom användande av sitt förnuft skaffa sig medel till sitt eget uppehälle.

De beteendemässiga effekterna av individens världssyn

Utformningen av och särdragen hos det ordnade system som människan följer i sitt liv är beroende av hennes uppfattning om universums natur och om sig själv, hon är ju själv en ouplöslig del av detta universum. Sålunda ser vi att en del människor inte erkänner existensen av en Världsskapare. De föreställer sig att världen kom till av en slump och att människan består enbart av den materiella form som får sin existens vid födelsen och i dödsögonblicket upphör att existera. De organiserar sina liv och levnadsregler utifrån de materiella behoven i denna flyktiga jordiska existens, och endast utifrån detta. De följer en väg som inte kan leda till någonting utöver en begränsad materiell lycka och välbefinnande.

De som å andra sidan accepterar universums skapare och som tror att regleringarna av världen och av människornas förehavanden ligger i "gudarnas" händer, ser människans levnad som enbart denna materiella existens. De organiserar sina liv på ett sådant sätt att de ska kunna hålla sig väl med gudarna och avvärja dessas vrede. På detta sätt hoppas de kunna uppnå lycka i detta liv och undgå de obehagliga händelser som kan bli följderna av gudarnas vrede.

Slutligen har vi de människor som tror på Guds enhet, som tror att universum och allt som finns däri styrs av En enda Gud som är Allvetande och Allsmäktig och att människan inte upphör att existera vid döden utan ska leva ett evigt liv. Dessa människor organiserar sina liv i enlighet därmed, det vill säga med blicken riktad mot Iycka i båda dessa världar.

Det står således klart att "religion" betyder organisation av detta liv och att det liv som levs i enlighet med ett levnadssystem är religion. De som försöker separera religion och levnadssätt, hävdande att det förstnämnda endast är tom formalism, misstar sig sorgfälligt. Det är med bakgrund mot detta som islam kallar den väg man följer i livet för "religion", medan man kallar den sanna vägen för den "Rätta Vägen" och den falska vägen för den "Avvikande" eller den "Krokiga Vägen".

Gud säger:

"Guds förbannelse över de orättfärdiga, som utestänga andra från Guds väg och ävlas att göra den krokig, i det de förneka det tillkommande livet." (7:42-43)

Den islamiska världssynen

Den uppfattning på vilken islams profet grundade sin religion är att all existens skapats av den Ende Guden och att varandets alla beståndsdelar styrs av Gud mot den fulländning och Iycka vartill respektive del är ämnad. Även människan, som har evigt liv, styrs mot den Iycka och det välstånd som är specifik för hennes natur, och hon uppnår detta genom att följa den väg som Gud visas henne.

Den helige profeten vände sig med sitt budskap till den ursprungliga människan, det vill säga till den människa som är utrustad med en sann mänsklig natur och gudaingiven intelligens och vilja, den människa som inte är besmittad av vidskepelse och blind övertro. En sådan individ har med sin gudaingivna, ursprungliga natur en inneboende kapacitet och möjlighet att förstå den ovan beskrivna världssynen. Utan ringaste svårighet inser hon att världen i sin vidsträckthet och storhet, med dess perfekta ordning, är skapad av en överlägsen skapare, vars oändliga väsen är källa till all skönhet och perfektion och som står över all fulhet och ondska. Han förstår att skapandet av världen och dess invånare inte var utan mening och syfte, att livet i denna värld kommer att följas av ett annat liv och att de goda och dåliga handlingarna i denna värld inte passerar obemärkta utan kommer att få svaras för. Till följd av detta förstår han också att det måste finnas ett sätt att leva som är speciellt anpassat till människans behov och som ger henne möjlighet att leva enligt sin sanna natur.

Islams val av den naturliga och ursprungliga människan som mål för sitt religiösa budskap får flera grundläggande resultat:

1. Principen om jämställdhet

Det islamiska budskapet vänder sig till alla individer. Där finns ingen åtskillnad mellan svart och vit, man och kvinna, adel och ofrälse, rik och fattig, kung och tiggare, stark och svag, österlänning och västerlänning, lärd och obildad, ung och gammal eller mellan de nu levande och deras efterkommande, ty alla delar vi den gemensamma mänskliga naturen, med allt vad detta innebär. Jämställdhet av denna art finns bara i islam, andra religioner har, var och en på sitt sätt, vissa diskriminerande principer: Hinduismen skiljer till exempel på ett fullständigt sätt mellan

brahminer och icke-brahminer samt mellan man och kvinna, inom Judendomen görs en distinktion mellan Israels barn och "hedningar" och i Kristendomen mellan man och kvinna. I fråga om sociala sekulära system finns i dessa religioner en åtskillnad mellan ett lands medborgare och främlingar. Det är bara islam som betraktar hela mänskligheten som en odelbar enhet och som fullständigt har rivit upp principerna om åtskillnad och diskriminering.

"Människor, vi hava förvisso skapat eder av man och kvinna och indelat eder i folk och stammar, för att I skolen känna varandra. Den förnämste av eder inför Gud är den gudfruktigaste bland eder, Gud är förvisso den Vetande, den Insiktsfulle." (49:13)

"Jag skall ej låta arbetarens arbete gå förlorat bland eder, vare sig det är man eller kvinna, den ene av eder härstammar från den andre." (3:193) Detta betyder att vi alla, man som kvinna, har samma mänskliga status.

2. Principen om realism

Människan är utrustad med en instinkt att söka verkligheten och skilja mellan det verkliga och det överkliga, och de lager och föreskrifter som islam fastslagit är grundade på en motsvarande realistisk syn på tingen. Detta kan förklaras på följande sätt: Även om människan i sin naturliga aktivitet, genom känslor och förnimmelser, stimuleras att tillgodose sina vitala behov så strävar hon ändå hela tiden mot verkliga mål, inte mot inbillning och illusion. Spädbarnet som gråtande av hunger sträcker sig efter sin moders bröst för att få mjölk vill ha verklig mjölk, inte illusionen av mjölk, det gråter av verklig hunger, inte av inbillning. Varje individ som strävar efter att uppnå sina mål söker tillgodose sina verkliga intressen, inte abstrakta begrepp. När på samma sätt förnimmelser och emotioner skapar vissa behov hos människan och, utan hänsyn till hennes verkliga intressen, stimulerar henne mot vissa mål är det urskillningsförmågan eller förnuftet som modifierar dessa känslor och visar för människan vad i hennes handlande som är gott respektive ont, rättfärdigt respektive orättfärdigt.

Det är likaledes förnuftet som avhåller en sjuk människa från att äta de maträtter som hon vet är skadliga för henne, trots att hon gärna skulle vilja äta dem, det är förnuftet som hindrar henne från att ge sig in i farliga situationer, sålunda berövande henne en stor del av hennes handlingsfrihet, det är förnuftet som är människans enda överlägsenhet över andra varelser och hennes viktigaste medel för att kunna skilja mellan verklighet och illusion.

De lager och föreskrifter som islams profet ålade människorna är baserade på en realistisk syn på tingen, inte på människors nycker och inbillningar. Det vill säga, människan måste utföra de handlingar som i verklig och sann mening tigger i hennes eget intresse, även om det går emot det som hon tror är i hennes intresse, och hon måste undvika de handlingar som hon gärna vill utföra men som inte är i överensstämmelse med hennes verkliga intresse. På samma sätt förhåller det sig med den religiösa gemenskapen, den måste göra det som är i dess sanna intresse och som är i överensstämmelse med dess lycka, även om åtgärden i fråga kanske är motsatt församlingens önsknings, den får inte genomdriva en åtgärd endast för att majoriteten av dess medlemmar så önskar, om åtgärden strider mot samfundets verkliga intressen.

Det som är i överensstämmelse med verkligheten eller människans sanna intresse kallas med den heliga Koranens språk för "Sanningen/Verkligheten" (al-Haqq). Det är mot detta enda mål som människan måste viga sina ansträngningar och mot vilket hon måste sträva.

"Detta är Gud, eder Herre, sanningen, och vad kommer efter sanningen om icke villfarelsen?" (10:33)

"Och om sanningen rättade sig efter deras hugskott, så skulle himmlarna och jorden och de, som finnas i dem, gå under." (23:73)

En mandel som under de nödvändiga betingelserna läggs i jorden kommer efter några dagar att spränga sitt skinn och ett grönt skott kommer ut ur dess kärna, liksom också ett antal rötter som strävar framåt i olika riktningar, genom rötterna kommer skottet att fortlöpande få näring från jorden, det växer undan för undan och utvecklas ända tills det slutligen blivit ett fullvuxet mandelträd med stam, löv, grenar, blommor och frukt. En djurspermie som under rätta omständigheter förs in i en hona av samma art kommer att anta den skepnad som är utmärkande för dess art och genom likaledes artbestämd aktivitet blir den dag för dag allt större och mer fullkomnad ända tills den når sin perfektionsgräns. Om vi på samma sätt undersöker alla världens varelser en efter en kommer det att stå fullkomligt klart att för var och en av dem finns en väg som är speciellt ämnad för den och genom vilken den når gränsen för sin egen fullkomning, ja, att den ändå från första dagen av sin tillblivelse leds mot sitt slutmål. I sin utveckling går den aldrig vilse och ändrar inte sin inriktning som om, exempelvis, ett mandelskott skulle utvecklas till en häst eller en häst kunde somna på kvällen och nästa morgon vakna upp som mandelträd. Nej, varje väsen leds mot sitt slutliga mål genom skapelsens egna medel, och på denna utvecklingsväg görs det aldrig några misstag.

Den väg som utstakats för varje varelse och som leder till dess eget slutmål är en väg som är i överensstämmelse med de medel och potentialer med vilka varje varelse försetts av sin egen natur. Dessa medel ger varje varelse förmågan att dras mot det som är till nytta för den och undfly det som är skadligt och som hotar dess existens. Kycklingar äter korn, får och nötboskap föds upp på foder och vargar, leoparder och hökar har jaktinstinkt, ty var och en av dessa arter är utrustad med sitt särskilda matsmältningssystem, vilket tar emot endast vissa speciella födoämnen. På motsvarande sätt försvarar sig fåglarna med sina näbbar, får och boskap med sina horn, skorpioner och bin med sina gaddar, lejon och leoparder med sina tänder och klor och rådjuren genom flykt, eftersom dessa arters försvarsutrustningar är just detta. Sammanfattningsvis kan sägas att var och en av dessa varelser hela livet igenom strävar mot ett specifikt mål. De har ett beteende i vilket de vägleds av de artbestämda egenskaper som själva deras väsen försett dem med, och av den natur som bestäms av dessa egenskaper. Denna vägledning och bestämmelse är samma övergripande ledning och bestämmelse som Koranen hänvisar till och tillskriver skaparen:

"Vår Herre är den, som givit allting dess skapnad och sedan leder det rätt." (20:52)

"Som skapat och fullkomnat, Som bestämt och lett allting." (86:2-3)

Ur en annan synvinkel: Eftersom skapelsen är Guds verk och emedan varje manifestation av skönhet och varje artbestämmelse som är observerbar i denna är ett resultat av Hans nåd, kallas det som passar för den mänskliga naturen i den mening att det bestämmer de handlingar som människan är ämnad att utföra, för "Guds vilja". (Detta är naturligtvis Guds vilja så tillvida att den påbjuder lagar, vägleder människan i hennes handlande och håller henne ansvarig för dessa handlingar, det är inte Guds mening i den meningen att den är ett skapande, något som aldrig kan trotsas eller göras våld på). De plikter och regler som blir den naturliga konsekvensen av det som överensstämmer med människans natur, kallas följaktligen för "Guds befallningar och förbud".

"Och din Herre skapar och utväljer vad Han vill, men de hava inset var." (28:68)

Eftersom islam innehåller plikter och befallningar från Gud, Skaparen, och emedan den som följer dess doktrin och praktiska föreskrifter har underkastat sig Guds vilja, kallas denna religion i den heliga Koranen för "islam" ("Underkastelse" eller "överlämnande").

"Den rätta religionen inför Gud är förvisso islam" (3:17)

"Men vill någon hava något annat än islam till religion, skall det aldrig mottagas från honom". (379)

3. Principen om jämvikt mellan det materiella och det andliga

Det tredje resultatet av att islams budskap riktar sig till den naturliga och sanna människan, ett resultat som i sanning är ett av denna religions främsta verk, är att en balans uppnås mellan det materiella och det andliga. Det står i motsats till judendomen som, vilket kan konstateras med en blick i dess heliga bok Tora, inte befattar sig med andliga spörsmål. Det står också i motsats till kristendomen som däremot, enligt Jesus uttalanden, inte bryr sig om denna värld's materiella liv. Andra religiösa läror såsom hinduismen och buddismen, zoroastrismen, Manikeismen och sabeanisinen, vilka alla i en eller annan grad behandlar andliga ting, separerar den andliga vägen från det materiella livet så till den grad att förbindelsen mellan dessa två dimensioner bryts totalt. Det är bara islam som väljer medelvägen och baserar sina läror på grundval av den ursprungliga mänskliga naturen.

Detta kan förklaras på följande sätt: Vi ser alla att det finns individer, ja, i själva verket gäller det de flesta människor, som livet igenom inte har något annat mål än materiella framsteg och ingen annan tanke än den att förbättra sin sociala position, samla rikedomar och njuta av sinnliga nöjen. Natt och dag uppbygger de alla sina krafter för att tillförsäkra sig sitt uppehälle och tar ingen som helst notis om någonting som ligger utanför ramarna för det undanglidande, efemära livet i denna materiella värld.

I kontrast till dessa finns en annan typ av människa, vars antal förvisso är i starkt avtagande, som sysselsätter sig med meditation över världens beskaffenhet och livets flyktighet och instabilitet. De ser att varje njutning är sammanbunden med hundra smärtor, varje glädje med hundra sorger, varje rikedom med hundra bekymmer, att varje förening slutligen följs av separation, varje stund av välbefinnande följs av sjukdom och varje liv av död. De ser också att utanför denna värld's trånga fångelse och bakom detta livs bedrägliga synvilla finns en evig värld där inga av denna värld's smärtor och bekymmer finns och där Iyckan och friden tillhör de rättfärdiga och ädla. Som en följd av sin meditation avskärmar de sig från allt socialt umgänge och sluter sina ögon både för skönheten och fulheten i denna flyktiga värld, i vilken varje önskeuppfyllande ändå en dag resulterar i ånger och förtvivlan. Dessa människor drar sig in i en vrå och försjunken i kontemplation över den eviga världen och den oändliga skönhet och perfektion som finns utanför den timliga världen.

Dessa två grupper av människor existerar i dag och enligt historiens vittnesbörd har de alltid funnits. Redan deras blotta existens är i sig självt det bästa beviset på att människan i sin innersta, sanna natur bekräftar giltigheten eller snarare nödvändigheten av att samtidigt gå både den materiella och den andliga vägen i livet. Ty om människan stänger sig ute fullständigt från allt socialt liv och med armarna i kors avsägar sig all strävan i livet, kommer hon utan tvekan att omedelbart bli berövad detta slags liv, men hon berövas också det andliga livet. Om hon å andra sidan ratar det andliga livet gör hon samtidigt sitt förnuft och sin intelligens ineffektiva, förnuftet

och intelligensen som är de enda egenskaper som skiljer människan från andra djur, och blundar för sin egen förmåga att skilja mellan det verkliga och illusionen.

Det är alltså denna sanna, ursprungliga människa, med öga för urskillning, som aldrig kan acceptera en ensidig existens och nöja sig med enbart det materiella eller enbart det andliga, eftersom å ena sidan livet i den materiella världen är omöjligt utan materiella ting och å andra sidan ett liv utan andlighet hindrar den ursprungliga, sanna människan från att uppleva och erkänna den inneboende kunskapen om, och dyrkan av, Gud.

Som vi tidigare påpekat har islam i sina läror valt en medelväg mellan det rent andliga och det rent materiella, en väg som åstadkommer harmoni mellan och integrerar dessa två antagonistiska existensaspekter, och människan kan förvisso inte uppnå självförverkligande på något annat sätt. Detta beror, vilket står fullkomligt klart, på att varje art i skapelsen uppnår sin egen fullkomning och sitt existensmål genom naturlig och instinktiv aktivitet. Arternas aktiviteter måste prövas mot de potentialer och medel med vilka hon är utrustad.

Människan, som också hon är en av skapelsens arter, innefattas i denna universella lag. Hon her en själ eller ande som skapades för ett evigt liv och som aldrig kan undergå eliminering eller förstörelse och hon kan, genom sina egna goda handlingar uppnå den perfektion och fulländning som är högre än någon annan form av Iycka. Men på samma gång är hennes himmelska själ bunden vid en jordisk kropp i vilken hennes medel till olika handlingsalternativ är lagda, och de krafter med vilka hon utnyttjar dessa medel har en viss relation till kroppen. Vidare leder människans egen natur henne mot socialt liv och civilisation och denna drift är utan tvekan ämnad att ge människan möjlighet att uppnå livets mål och artens fullkomning. Varje varelses fullkomning och Iycka är otvivelaktligen just den fullkomning och Iycka som skapelsen i begynnelsen ämnat respektive varelse för, de är inte av illusorisk natur och inte heller är de av den sort som vidskepliga andar målar upp. En rosenbuskes Iycka består i att fortsätta sin naturliga tillväxt och förverkliga det mot vilket dess vegetative natur styr den, inte i att sättas i en gyllene vas i ett smyckat palats.

Hur skulle det då kunna vara möjligt för människan att uppnå sin sanna Iycka och fullkomning på annat sätt än genom att använda de materiella medel hon her till sitt förfogande, eller i annat än en social omgivning? Islam har gjort de sociala ramarna runt människans materiella liv till bakgrund för sitt program. I enlighet med den vägledning som människans innersta natur och medfödda egenskaper ger henne har islam utformat omfattande lagar och föreskrifter i fråga om människans individuella, sociala, enskilda och allmänna agerande. De är på samma gång ett komplett program för hennes utveckling och fulländning. En del av dessa föreskrifter berör de plikter som människan har gentemot sin Gud och det innefattar tjänande inför Herren, fattigdom och behov inför Hans rikedom och överflöd, beroende och ringhet inför Hans storhet, obetydlighet inför Hans majestät, okunnighet inför Hans vishet, maktlöshet inför Hans makt och underkastelse inför Hans vilja. Till yttermera visso har dessa uttryck fått en social karaktär, som till exempel de grupper som samlas för de dagliga, gemensamma bönerna, de större grupper som möts vid fredagsbönen och de än större sammankomster som äger rum vid tiden för vallfärden till Mecka.

En andra del av dessa föreskrifter behandlar de förpliktelser som människan her i sociala sammanhang och i förhållandet till sina medmänniskor. Naturligtvis har i dessa plikter, vilka utgör de islamiska lagarna, känslan av ansvarighet inför Gud tagits i beaktande, ty människan får underkasta sig endast Hans vilja (alltså Hans skapelses krav). Alla handlingar måste med andra

ord utföras mot bakgrund av islams tre grundläggande principer: Guds Enhet, profetskapet samt den yttersta dagen.

"Säg: I, som fått skriften, kommen hit i och för ett ord, som må vara gemensamt för oss och eder, att vi nämligen ej skola dyrka någon annan än Gud och ej sätta något vid Hans sida, och att den ene av oss ej skall taga den andre till herre i stället för Gud, men om de vända sig bort, så sägen: "Vittnen, att vi äro Gud undergivna." (3:57)

Utifrån föregående diskussion står det klart att i islam har levnadsvägen utstakats på ett sådant sätt att människans sociala och materiella liv liknar en vagga i vilken det andliga livet ges näring. En praktiserande muslims inre andliga liv är sådant att alla hans individuella och sociala handlingar bidrar till att rena hans själ och stärka dess strålgans. Även om han utåt sett befinner sig tillsammans med människor så är han inombords med Gud, och om han så finns mitt inne i en folkmassa väljs han ändå i den gudomliga hemlighetens andliga tillflyktsort. På samma gång som han rusar hit och dit för att uppnå sina materiella mål och genomlever både bittra och goda händelser, behagliga och obehagliga, vackra och fula företeelser och i största allmänhet är inblandad i olika händelser i den tumultartade yttre världen, är hans hjärta ändå fritt och finns i en värld av lugn, i vilken

han ser Gud åt vilket håll han än tittar.

" ... och varthän i än vänder eder, så är Guds ansikte där." (2:109)

En from muslim utvidgar sitt andliga liv till varje aspekt av det materiella livet. Var han än är och vadhelst han gör befinner han sig i kontakt med Gud. Allting med vilket han sysselsätter sig i den materiella världen är en spegel i vilken han ser Gud reflekterad. Ickemuslimer däremot, som inriktar sig på det andliga livet tror att deras normala vardagsliv är en slöja mellan dem själva och den sanning de söker. Som ett resultat därav tvingas de överge ett normals liv och i sin strävan mot andlig fulländning anpassa sig till ett främmande och ovant levnadssätt. Vilka fördelar ett sådant liv än kan ha i jämförelse med ett normals levnadssätt så är det ändå en svår väg att följa och en väg som för att kunna fullföljas kräver en extremt hög grad av viljekraft. Den person som följer den andliga vägen i enlighet med islams föreskrifter vet emellertid fullt väl att en sådan väg egentligen är enklare än islams väg, ty dessa människor har genom att överge vardagslivet tagit den enklaste vägen ut ur svårigheterna och flytt från den ständiga vaksamheten och ansträngningen. De har placerat en barriär på den väg mot fulländning som skapelsen själv har förberett genom de medel som den ställt till människans förfogande. Sådana människor har gett sig in på en väg som skapats i deras egen fantasi och det kan ifrågasättas huruvida de någonsin kommer att nå det mål som skapelsen ämnat dem för.

Vidare, förutsatt att världen och allt den innehåller är Guds skapelse och att världens alla företeelser, var och en i enlighet med sin egen existens medel, är tecken på Sanningen och är speglar som återspeglar Gud. Och förutsatt att människan och de varierande tillstånd som markerar hennes ursprungliga natur är ett av dessa tecken, då är det en nödvändighet att hon i det andliga livet på vägen till kunskap om jaget och om Gud igenkänner Gud i varje situation. Alla dessa speglar måste användas i strävandet efter kunskap om det gudomliga och i kontemplerationen över Guds skönhet, ty om detta inte är fallet kommer människan inte att vinna något annat än en ofullständig kunskap eller fullständig okunnighet.

4. Kunskap och vishet utifrån islamisk synvinkel

Var och en som företagit en djupare studie av världens religioner och trosuppfattningar tvekar inte att konstatera att det värde och den vördnad som islam givit åt kunskapen och visheten och den höga grad i vilken den uppmuntrar till uppnåendet av dessa mål inte har sin motsvarighet i någon annan religion eller ideologi, uppenbarad eller icke uppenbarad. Det är den heliga Koranen som frågar:

"Äro de, som veta, och de, som ingenting veta, like?" (39: 12)

Det är också Koranen som hyllar kunskapens upphöjda stadium på det mest värtaliga sätt. Och det är den helige profeten som sade: "Sök kunskap från vaggan till graven", "Sökandet efter kunskap är en plikt för varje muslim" och: "Sök kunskap, även om du måste bege dig ända till Kina". Återigen är det den heliga Koranen som befäller sina anhängare att aldrig förirra sig bort från vägen till kunskap och att inte heller anamma det som endast är antaganden och spekulationer och att aldrig tveklöst acceptera allt som kommer för deras ögon eller far igenom deras sinne, för de kommer en dag att få ansvara för sin trosuppfattning.

"Rätta dig ej efter sådant, varom du icke äger någon kunskap. öra, öga och hjärta, allt detta ställes förvisso till ansvar därför." (17:38)

Det står nu fullständigt klart att islam uppmanar sina anhängare att söka kunskap med alla krafter som står till deras förfogande, och i detta syfte har den uppdragit åt människorna att skaffa sig kunskap om den religiösa juridiken eller de doktrinära vetenskaperna, samt om den religiösa lagens (shari'a) föreskrifter.

"De rättrogna behöva ej draga ut allesammans, men varför drager ej en del av varje avdelning ut för att skaffa sig insikt i religionen och varna sitt folk, då de återvända till dem, för den händelse de månne taga sig i akt?" (9:123)

En punkt som vi måste hålla i minnet är att människors förmåga till insikt i de vetenskapliga och intellektuella sanningarna varierar. Det finns människor som inte har anlag för logiskt tänkande och som, med sitt okomplicerade tänkesätt, lever ett liv uppfyllt av kroppsarbete, på en rent materiel! nivå, medan det finns andra vars tankar är strikt logiska och som på grund av själva sin natur finner ett särskilt behag i att förstå djupgående idéer och vetenskapliga teorier. Sedan finns det människor som har avskärvat sig från både logiskt tänkande och fysiskt arbete och som, eftersom de har en särskild aversion mot materiens mörka värld med dess bedrägliga skönhet och flyktiga nöjen, i sitt inre känner sig speciellt dragna till den övernaturliga världen och har en underlig fascination för dennas oförstörbara, eviga skönhet av vilken denna världens skönhet är blott en återspeglad bild. Dessa människor förstår med lätthet, med sitt inre ljus, det övernaturligas mysterier och sanningar.

Det är med tanke på dessa mycket påtagliga skillnader som islam instruerar var och en av dessa tre grupper på respektive grupps eget språk och terminologi. Till den första gruppen talar den med hjälp av religionens yttre, formella aspekt. Den andra gruppen övertygas genom intellektuell bevisföring medan den uppmanar den tredje gruppen att kämpa mot de köttsliga drifterna och att rena sitt hjärta. På samma sätt har Gud i Koranen framställt en liknelse i fråga om Sina egna ord och uttryck:

"Han har nedsänt vatten från himmeln, så att floder rinna inom vissa gränser." (13:18)

Den heliga profeten har sagt: "Vi, profeterna, har anbefallts att tala till människor enligt deras förståelseförmåga. "

Av de av sina anhängare som behöver logisk bevisföring och som skulle löpa risk för misstag och avsteg om de gjorde avkall på detta, kräver islam ingenting som överskrider deras förmåga och utöver de tre religionsprinciperna (Gudomlig Enhet, profetskapet och domedagen) ger islam dem enbart praktiska föreskrifter såsom uppmaningar till de goda handlingarna och förbud mot de onda. Detta slags formuleringar finns i ett stort antal koranverser och i uttalanden gjorda av profeten och av de shi'itiska imamerna.

I fråga om de tre religionsprinciperna är det naturligtvis möjligt att människan på grund av sin ursprungsnatur kan hänge sig åt en enkel form av logisk bevisföring och på så sätt inte kommer att ha accepterat någonting utöver ovedersägligt bevisad kunskap. I själva verket förser honom denna metod med rationella bevis för de läror och föreskrifter som han redan, utan rationella bevis, accepterat. Ty sanningen i profetskapets princip bevisar definitivt giltigheten i alla profetens uttalanden.

Den logiska bevisföringens metod: Med logiska och rationella bevis undervisar islam de människor som är begåvade med sunt förnuft och som har förmåga att förstå vetenskapliga teorier och intellektuella, logiska argument. Med andra ord leder den dem fram mot det som deras oförgätliga och verklighetssökande ursprungliga natur omedelbart inser. Den tvingar inte först på dem sina doktriner och trosuppfattningar för att sedan försvara dessa genom polemik och bevis.

Boken och traditionerna, det vill säga den heliga Koranens verser och uttalandena av profeten och de shi'itiska Imamerna, vilka klargör de koraniska versernas mening och syfte, är fulla av denna typ av rationell bevisföring. I dessa förklaras de islamiska trosuppfattningarna och doktrinerna in i minsta detalj, genom enkla uttryckssätt och övertygande bevis. I dem omtalas också den allmänna och universella nyttan av och fördelarna med de islamiska lagarna och befallningarna.

Vi får naturligtvis inte overse det faktum att syftet med denna argumentering och framläggande av fördelarna och nyttan med de islamiska lagarna och föreskrifterna inte är att, om en individuell muslim eller det islamiska samhället i allmänhet inte förstår ett särskilt påbud, man då ska förkasta detta påbud. Ty som vi redan har nämnt så kungjordes dessa lagar genom profetskapet, och profetskapets giltighet är ett sammanfattande bevis för dessa lagars giltighet, även om vi inte i detalj äger kunskap om bakgrunden till detta.

Insikt genom själens rening: Den tredje gruppen består av de människor som är beredda och angelägna att slita de materiella banden, vändande sina sinnen bort från de bedrägliga utan påverkan och illusoriska begäran i denna värld. Dessa människor är beredda att glömma allt utom Gud och att sluta sina ögon för allt vackert och allt fult, för varje bitter och varje angenäm erfarenhet i denna tillfälliga och skenbara existens. Med klara ögon öppnade mot den eviga världen vill de utan materiens slöja kontempera över Guds majestät och strålgång, gå igenom de stadier av mänsklig ofullkomlighet som måste genomkorsas för att detta flyktiga liv skall kunna lämnas, och småningom träda in i Gudomlighetens närhet. Med dessa människor tal ar i s lam om de gudomliga mysterierna på ett språk som endast de förstår, och vägleder dem på detta vis ut ur okunnighetens djup upp till kunskapens och visdomens höjder.

En möjlig kritik och dess bemötande

Många orientalister har hävdat att islams mystiska och metafysiska doktriner har lånats från hinduismen och att islam i sig själv inte är något mer än ett antal ytterst konkreta och enkla trosuppfattningar och en ofruktbar form av gudsdyrkan. Det koncisa svaret på dessa påståenden ger poeten i vacker form: "Käraste, svårigheten ligger i att du ej kan bedöma orden".

I vårt svar på denna kritik vill vi naturligtvis inte försvara islam ur dess mystikers synvinklar eller ägna oss åt att bevisa giltigheten och ursprungligheten hos de olika vägar de valt i jämförelse med hinduernas. På samma sätt var vi i vår diskussion om rationell bevisföring inte alls sysselsatta med att analysera och bevisa validiteten i alla de filosofiska arbeten som skrivits av muslimer, lika lite som vi i vårt dryftande av religionens formella aspekter fastslog som korrekt den väg som majoriteten av muslimer väljer, vilken denna än må vara. Vårt syfte med denna artikel är snarare begränsad till att ge en allmän överblick över islams ursprungliga och äkta källor, det vill säga Boken (Koranen) och traditionerna (Profetens och imamernas uttalanden och handlingar), utan att vare sig samtycka eller misstycka till handlingar och beteenden hos någon särskild grupp av mänsklighetens tidigare generationer.

Ovannämnda orientalisters påståenden grundar sig på evolutionsteorin, som förklarar naturfenomenen på ett naturvetenskapligt sätt. Denna teori har generaliserats till att omfatta varje typ av händelse inom varje slags sfär till och med de beteenden, vanor och företeelser som är rent instinktiva och medfödda, ja, även företeelser av rent andlig art. Grundorsaken till varje skeende söker man alltså i tidigare skeenden. Enligt samma princip har det sagts att de islamiska lagarna lånats från de romerska och att islams doktrin tagits från grekernas filosofiska idéer.

Dessa orientalister har i två viktiga avseenden misstagit sig i sin bedömning. För det första har de ansett det som kallas "mystisk intuition" vara av samma natur som det vanliga tankemönstret och har därför trott att den kunskap som vinnas genom själens rening är endast ett poetiskt tankesystem, som om en poet med sin flödande, kreativa fantasi och värtaliga uttrycksmedel kunde klä dessa uppfattningar i ord bättre än den som på mystisk väg lärt känna de gudomliga hemligheterna. Ett liknande misstag gör man i fråga om uppenbarelserna som är den celestiaala uppfattningen om profeterna och medlen för mottagandet av de gudomliga vetenskaperna och lagarna. Här har man framställt islams doktrin och föreskrifter som varande grekiska tankar och romerska lagar. Detta misstag står fullkomligt klart i de diskussioner som förs angående profetskapet och profetens "tankemönster".

De ord och yttranden som nått oss från profeterna, vare sig deras anspråk på profetskap varit berättigade eller ej, motsäger dessutom öppet sådana uppfattningar.

Det andra misstaget som görs är att, även om vi anser evolutionsteorin bevisad och slutgiltigt etablerad, denna teori inte kan anses ge någon förklaring till de instinktiva drifternas yttringar. Ty en instinkt som lagts i en arts ursprungliga natur redan vid dess tillblivelse kommer att manifesteras hos varje individ inom denna art förutsatt att det inte finns några yttre hinder, vare sig det finns prejudikat eller ej.

I detta sammanhang kan nämnas att variationsrikedom i fråga om födoämnen samt tillagning av sofistikerad mat utlärdes av perserna till araberna, men det kan för den skull inte påstås att perserna lärde araberna att äta. På samma sätt kan konstateras att det demokratiska styressättet med dess mångfaldiga administrativa organisationer spreds till Orienten från västvärlden, men detta kan inte hävdas om själva handlingen att grunda ett samhälle och att bilda regering.

Efter vår föregående diskussion står det klart att medlen för själens rening, det vill säga det andliga livet samt mystisk intuition, finns inbyggda i människans natur som, när den en gång vaknat genom det nödvändiga förarbetet och avlägsnandet av hinder, kommer att leda människan fram till vägen mot andlig upplysning. Sålunda kan inte religionen, vilken genom själva sin natur i högre eller mindre grad alltid sysselsätter sig med den upphöjda och eviga världen, annat än åstadkomma en visshet hos dess anhängare vilka, när detta ditintills dolda behov har väckts inom dem, kommer att kapa av alla bindningar till denna flyktiga värld så full av smärta och umbäranden. Med ett hopp i sitt hjärta om den fullständiga välsignelsen och lyckaligheten kan de då viga sina strävanden åt den eviga boningen. Även i praktiken ser vi att i varje världsreligion finns grupper som viger sig åt det andliga livet och den mystiska vägen.

Genom att jämföra de sätt på vilket de andliga frågorna framläggs i världsreligionernas grundtexter ser man klart att islams texter i högre grad än andra religioner beskriver odödligheten, lyckaligheten och den eviga världen. Därför är vägen till själens rening ett fullkomligt naturligt element inom islam, utan att det där för den skull behöver finnas någon anknytning till hinduismens eller andra religioners ursprung. Och vidare, vilket historien bär vittnesbörd om, stod ett stort antal av följeslagarna till Ali (Profetens kusin och svärson och den förste shiitiska imamen) såsom Salman, Kumayl, Rashid, Maytham och Uways under profetens direkta vägledning och instruktion, vid en tid då islam ännu ej trade nått till Indien och det ej kunde vara fråga om någon kontakt med den indiska tankevärlden. Det faktum att den andliga in vinningens led (silsilah) i praktiskt taget alla sufiordnar i islam sträcker sig tillbaka till Ali bekräftar ytterligare denna punkt.

Skillnaderna i uttrycksmedel mellan islams och andra religioners mysticism

Den islamiska mysticismens utsökta och finstämda uttryck har, i motsats till andra mystiska riktningar och då särskilt hinduismen, fördelen att kunna förklara de mystiska sanningarna inom en formuleringsram av mer allmän natur. Detta ger alla en möjlighet att ta del av dem, var och en enligt sin egen förståelseförmåga. Andra mystiska riktningar har inte detta kännetecken.

Av samma orsak har islam besparats de tråkiga följder som drabbat andra religioner när de framlagt mystiska sanningar öppet och oförbehållsamt. I fråga om exempelvis den hinduiska mysticismen ser vi, om vi noggrant studerar upanishaderna, att den doktrin som framläggs där är ett ytterst precist och djupt uttryck för Guds enhet, men på samma gång är den så klart och avancerat framlagd att den som vänder sig till den utan att vara ytterst bevandrad i mystiska och metafysiska uppfattningar måste betrakta dessa fantastiskt kompletta formuleringar som ingenting annat än vidskepligt pladder eller åtminstone kommer han att tolka de passager som på

det mest sublimes sätt uttrycker Guds enhet som varande blott och bart inkarnationstro, panteism och avgudadyrkan.

Påståendet bevisas ytterligare av de åsikter som många orientalister specialiserade på sanskrit har uttalat angående den hinduiska mysticismen, ty efter de gigantiska forskningsarbeten de lagt ner i hinduismens och buddismens originaltexter betraktar de fortfarande hinduismens mystiska doktrinen som enbart övertro, framkallade i sinnet hos människor som berövats alla livets glädjeämnen. Och den grundläggande orsaken till alla liknande uppfattningar från orientalisternas sida är tydligheten och den chockerande rättframheten i dessa texters formuleringar.

Övriga synpunkter på islams budskap

På samma sätt som det i skapelsen har nedlagts en viss typ av materiellt liv inom räckhåll för människorna och där inte heller gjorts någon åtskillnad mellan människor utan var och en utrustats med samma medel, så har den också lagt det andliga livet, vilket är dolt bakom det materiella livets slöja, inom räckhåll för varje människa. Och på samma sätt som utformningen av människans materiella liv är beroende av manifestationen och förverkligandet av alla hennes positiva såväl som negativa handlingar och ageranden, vilka hon genomför med hjälp av sin materiella kropp, så har skapelsen utvidgat också förverkligandet av det andliga livet till att omfatta alla dessa handlingar.

I harmoni med skapelsens plan anser islam att det andliga livet är till för alla människor och gör ingen åtskillnad dem emellan. Likaså har islam utvidgat det andliga livet till att omfatta alla aspekter, positiva såväl som negativa, av människans levnad. Den uppmanar människan att acceptera det sociala livets band och att agera på ett fastställt sätt under hennes färd på den fastslagna vägen. När islam lär ut denna väg använder man sig av symboler som finns innebyggda i våra vanliga vardagsuttryck. Man har valt denna metod därför att våra verbala formuleringar trots allt har fötts hos, den stora massan av människor. Vi använder dessa uttryck i vårt sociala och materiella liv när vi vill åstadkomma ömsesidig förståelse och med hjälp av dem utbyter vi tankar och andliga och intellektuella uppfattningar.

Nu är det ju så att mystiska och kontemplativa begrepp, vilka är subtilare än det materiella livets elixir och som under historiens gång aldrig vunnit allmänt erkännande, är någonting som skiljer sig fullständigt från allt som vanliga mänskliga uttrycksmedel kan åskådliggöra. Den som med ord vill uttrycka den kunskap som vunnits genom intuitiv och mystisk insikt kan jämföras med den som försöker att med ord beskriva regnbågens färger för den från födseln blinde. Och den som uttrycker kontemplativa och mystiska insikter inom ordens begränsade ramar är exakt som någon som med ett säll bär vatten från en plats till en annan.

Det är av denna anledning som islam använder sig av symboler och antydningar när man uttrycker mystiska sanningar och bar på så sätt undgått de olyckor som missförstånd som drabbat andra religioner.

En kort betraktelse över den andliga vägen

Möjligen hävdar någon att påståendet att islam förklarar den mystiska vägen genom antydningar och symboler är ett ogrundat påstående, ett jagande efter irrbloss. Ett noggrant studium av de islamiska lärorerna och dess formuleringar samt ett vägande av dessa mot de islamiska mystikernas agiterade och extatiska tillstånd kommer emellertid att bevisa motsatsen, det vill säga att i sig själva rymmer dessa läror alla de stadier mot fulländning som måste passeras på den mystiska vägen och förklarar dessa genom anspelningar och symboler, även om en djup och detaljerad insikt om dessa stadier är möjlig endast genom mystisk intuition.

De som anträtt den andliga vägen och, som ett resultat av sin naturliga och medfödda beredvillighet, har överlämnat sina hjärtan till den eviga skönheten och till sanningens fulländning, de dyrkar Gud enbart av kärlek, inte utifrån hoppet om belöning eller fruktan för straff, ty att dyrka Honom i syfte att vinna paradiset eller för att undfly helvetet är i själva verket att tillbedja just denna belöning eller detta straff och inte en tillbedjan av Gud.

Som en följd av att den gudomliga dragningskraften uppslukat deras hjärtan och i synnerhet som en följd av att de sett den koranvers som Gud uppenbarat: "Så mån I ihågkomma mig, så skall jag ihågkomma eder" (2:147) samt hundratals andra koranverser som talar om vikten av att ej glömma Honom så är mystikens vägfarare alltid, varhelst och i vilka omständigheter de än må befinna sig, medvetna om Gud. Och när de hör den Älskades budskap "I himmlarna och på jorden finnas sannerligen tecken för de rättrogna" (45:2), "Och det finnes intet, som ej lovprisar Honom" (17:46) och "Varthän I än vänden eder, så är Guds ansikte där" (2:109) så inser de att alla existerande ting endast är speglar, var och en återkastande sanningens enastående skönhet, alla utifrån sitt eget väsens möjligheter. De fungerar enbart som speglar och har utöver dessas egenskaper ingen självständig existens i sig själva. Sålunda betraktar dessa människor varje företeelse med kärlek och entusiasm och har inget annat mål än att begrunda och meditera över Guds skönhet.

Och när de hör Guds budskap "I som bon, tagen hand om eder själva? Den, som far vilse, kan icke skada eder, då I ären stadda på den rätta vägen." (5:104) och "Människa, du strävar förvisso av alla krafter efter din Herre, och du skall ock möta Honom" (84:6), förstår de att de på grund av själva skapelsens beskaffenhet är bundna inom sina egna själars ramar och att det inte står någon annan väg öppen för dem till Gud utom den väg som går genom deras egna själar. Vadhelst de ser och upptäcker i världens mångfald och vidsträckthet ser och finner de också inom sig själva. Det är på detta stadium som människan förstår att hon de facto är avskuren från alla platser och ting och att det förutom henne själv och hennes Gud inte existerar någonting annat. En sådan människa må befinna sig i en mångtusenhövdad människomassa men hon är ändå ensam. Och om andra ser henne mitt i en folkhop, ser hon sig själv som i en andlig tillflyktsort långt borta från alla andra, på en plats där ingen är i hennes närhet utom Gud.

Det är i detta ögonblick som hon betraktar sig själv och ser att allting finns inom henne själv. Hon förstår att också hon själv endast är en spegel i vilken Guds enastående skönhet manifesteras och att hon inte äger någonting förutom Gud. När hon på detta sätt har medvetandegjort Gud, när hon renat sitt hjärta och tömt det på fåfänglighet och ytlighet, blir gudsmedvetandet fast fixerat i

hennes själ och hon blir en av visshetens människor (al-yaqin). Guds löfte "Och dyrka din Herre, tills det oundvikliga drabbar dig." (15:99) har då uppfyllts. Portarna till himlens och jordens riken öppnas för henne och hon ser att allting, in i minsta beståndsdel, tillhör Gud. "Och sålunda visade Vi Abraham himmlarnas och jordens rike, och det för att han skulle höra till dem, som äga visshet." (6:75)

Den människa som förkunnats att få denna vision kommer att uppleva den Gudomliga enhetens tre steg. Främst kommer Guds enhet i form av Hans gärningar att uppenbaras för henne. Hon inser då bortom allt tvivel att det är Gud som styr universum och allt som universum inrymmer och att de oräkneliga krafter och processer som är i verksamhet i världen, vare sig deras aktivitet är frivillig eller tvång, de alla är präntade på skapelsens målarduk av den Allsmäktiges hand. Orsak och verkan och förhållandet dem emellan, allt är bringat till liv och upprätthållet av den Ende. "Gud tillhör herraväldet över himmlarna och jorden." (45:26)

Därnäst kommer enheten i Guds namn och egenskaper att avtäckas för hennes blick och hon ser, utan någon mellanhand till hjälp, att varje art av fulländning som uppträder i världen, liksom varje form av skönhet och storslagenhet, må det så gälla livsformer, kunskaper, krafter, mäktighet och majestät eller vad annat som helst, är ett skimmer från sanningens eviga ljuskälla och att dessa egenskaper lyser klart genom de mångfärgade glas som är tingens existens med alla de särskiljande kännetecken de besitter. "Ja, Gud tillkommer de yppersta namn." (7: 179)

Slutligen, i den gudomliga enhetens tredje steg, inser människan att alla dessa olika egenskaper är uttryck för ett Evgigt Väsen och att var och en av dessa egenskaper i själva verket är identisk med varje annan och att de alla är identiska med Väsendet Självt. "Säg: Gud är alltings skapare, ja. Han är den Ende, den Mäktige" (13:17).

Det överlägsna i islams doktrin om den gudomliga enheten

Dessa är de tre stadier som alla de sanningen hängivna inom alla världens religioner går igenom. När de börjar sin resa på vägen mot andlig fullkomning betraktar de dessa stadier som sina slutgiltiga mål. Islam begränsar sig emellertid inte till dessa stadier, utan skisserar för sina anhängare upp ett mål som är ännu högre än så och som går längre än det mål som någon annan religion formulerar. Ty den stannar inte vid att förneka varje begränsning hos Gud och betrakta Honom som oändlig och överträffande allt beskrivbart, utan den går så långt som till att negera Honom just denna egenskap av oändlighet (eftersom varje egenskap, även egenskapen "oändlighet", med nödvändighet måste "definieras" och begränsar därmed det objekt som tillskrives denna egenskap). Sålunda betraktar man det gudomliga väsendet såsom stående över alla namn och beteckningar, till och med upphöjd över även denna beskrivning. Den sjätte shi'itiska imamen, Ja'far al-Sadiq har, enligt en tradition som citeras av al-Kulayni i boken Usul al-kafi, härlett detta stadium ur följande vers i den heliga Koranen: "Säg: Åkallen Gud" eller "Åkallen Förbarmaren." Huru I än åkallen Honom, så tillkomma Honom de yppersta namn." (17:110) Emellertid, emedan fortsatta förklaringar av denna trossats skulle innebära att vi blev tvungna att ge oss in i en filosofisk diskussion, vilket inte ligger inom ramarna för denna artikel, måste vi för ögonblicket lämna detta ämne åsido.

Guds helgd

Den som följer fulländningens väg bevittnar, från de första stegen på sin färd fram till den punkt då de uppnår den slutliga friden, mycket som måste förbli dolt för den materiella världens jordbundna invånare, men en genomgång av dessa olika stadier och stationer skulle överskrida detta arbetes ramar. Vad som här är av betydelse är frågan om Guds helgd (wilayat-i ilahi).

När de som följer den andliga vägen når den gudomliga enhetens stadium och träder in i Guds närhet, ger de upp fullständigt allt som de ditintills ägt, ty de har kommit att inse att allt tillhör Gud. De överger då det falska anspråket på att "äga" saker och att vara självbestämmande i detta ägarskap. Det är då som ett beskrivbart tillstånd av lugn och frid kommer över dem och de frigörs från all smärta, fruktan och sorg.

"Till dem, som säga: Gud är vår herre och sedan hålla sig till det rätta, stiga änglarna förvisso ned med dessa ord: Frukten ej och våren icke bedrövade, utan fröjden eder åt paradiset, som lovades eden Vi äro edra beskyddare både i det jordiska och i det tillkommande livet." (41:30-31)

"Är det verkligen icke så, att ingen fruktan skall råda över Guds skyddslingar (de som äger helgd, Wilayah) och de ej behöva varda bedrövade?" (10:63)

Det är vid denna punkt som världsliga glädjeämnen, sorger, framgångar och misslyckanden tycks dem vara en och samma sak, och eftersom de upptäckt en ny existens ser de världen och allt som den rymmer i ett nytt ljus.

"Är väl den, som varit död och som Vi uppväckt till liv och givit ett ljus att vandra efter bland människorna, lik den, som vandrar i mörkret utan möjlighet att komma ut därifrån?" (6:122)

Till syvende och sist tillhör de ändå, och allt som de äger, Gud, och Gud tillhör dem: "Den som närmar sig Gud, honom är Gud nära".

Slutsats

Utifrån vår diskussion står det klart att det andliga livet i islam har en större räckvidd och har djupare dimensioner än någon annan religion, ty som vi har förklarat inrymmer islam i sin bredd detaljerad vägledning för alla tänkbara situationer som kan uppstå i människans existens, vare sig det gäller denna värld eller den nästkommande, och i sin uppåtriktade vision och sitt djup siktar den mot ett mål som går bortom andra religioners mål

-----
I (fvmh) Förkortning av frid vare med honom.

2 Denna tideräkning börjar vid profetens flykt från staden Mekka till den närbelägna staden Medina år 622 ef, Kr.och räknas efter månens rörelser, ett s.k. månår.

Detta år är 354 dagar långt och profetens födelsedag

beräknas ha inträffat den tolfte eller den sjuttonde dagen i den tredje månaden, Rabi al-Awwal.
